

322. Szárazd, Hosszú-rét

(Tolna megye) Kk

A településen 1999. december 8-án végeztünk légi fel-
derítést, 2000. március 9-én pedig terepbejárást.

A 16. század első felében rövid ideig fennállt
Gerenyás castellum légi fotón jól látható maradványait
(a Kaposra kapcsolódó vizesárkának három oldalát)
azonosítottuk a Kapos és egy vízlevezető csatorna össze-
folyásánál. Vakondtúrásokban néhány késő középkori
cserepet találtunk.

BERTÓK GÁBOR

323. Szászvár, Vár

(Baranya megye) Kö, Tő

A Kincstári Vagyonkezelői Igazgatóság anyagi támoga-
tása lehetővé tette a vár Ny-i külső török várfalának rész-
beni helyreállítását. Bár e várfal korábban már kis mér-
tékben kutatott volt, ennek ellenére jelentős mértékű
leletmentés vált szükségessé a várfal D-i szakaszán. A
várfalnak ugyanis a Ny-i félkörös – már helyreállított –
bástyájától D-re eső szakasza jórészt lepusztult és csu-
pán alapjaiban volt követhető a várfal nyomvonala. Tu-
lajdonképpen ezen a részen volt szükség a nagyobb ará-
nyú leletmentésre, mert a várfalnak a már említett fél-
körös bástyától É-ra az ÉNy-i saroktoronyig húzódó sza-
kasza ma is áll részben, és kisebb-nagyobb legújabb ko-
ri javításokkal ma a vár kerítéseként szolgál. Elsősorban
tehát a török várfal alapjainak feltárására volt szükség.
Maguknak a felmenő falaknak a kutatása már koráb-
ban a tervezés érdekében megtörtént.

A leletmentési munkára 2000. szeptember 26. és
november 8. között került sor. Gyakorlatilag párhuzam-
osan a helyreállítási munkával. Elsőként a Ny-i várfal
alapjait megsondázó korábbi kutatóárkainak ismételt
kiszívására és egyes esetekben azok további mélyíté-
sére került sor. Ezekben a kutatóárkokban mindenütt
megtalálható volt a török fal alapozása, amelynek ala-
pozási szintje igazodva a korábbi terepszintekhez kü-
lönöző mélységben volt, hasonlóképpen a falhoz csat-
lakozó külső szintet jelző lábazati zokli.

A Ny-i félkörös bástyától D-re lévő szakaszon
mintegy 13 m hosszban tártuk fel a török fal alapozá-
sát, illetve a megmaradt alapfalát. Az egyik legmélyeb-
ben alapozott részét a falnak a bástyához való csatlako-
zásánál tártuk fel. Itt a jelenlegi szinttől több mint 2 m
mélységig terjedt.

A Ny-i várfal vastagsága 70–80 cm között váltakozik,
lábazati kiülése ugyancsak igen változó. A várfallal pár-
huzamosan – annak külső síkja mentén – húzott kutató-
árkunkban, amelynek átlag szélessége 1 m, a félkörös bász-
tya sarkától 1,8 m távolságra D-re egy 1,2 m vastag tört
kőből épített Ny-i irányú fal került elő, amelynek K-i vé-
ge a török várfal alá nyúlik. A további feltárás során kide-
rült, hogy a fal DK-i belső sarka ívben fordul, majd egye-
nesen halad tovább a török fal alatt, amelyet ezen a sza-
kaszon részben e középkorinak tűnő falra alapoztak. Az

előkerült K-Ny-i fal belső síkjából 5 m, távolsága 1 m volt.
Az ovális belső teret lezáró K-i fal vastagsága 1,2 m és a
török várfal alól 20–30 cm-rel kilóg. Az itt előkerült, la-
pos kövekből szépen falazott objektumrészlet rendelte-
tése jelenleg nem állapítható meg és az további feltárást
igényel. Ez azonban kétségtelen, hogy a várnál korábbi
építmény részlete. A falkoronától 50 cm mélységben meg-
találtuk a 20 cm szélességben kiugró alapozást, valamint
a belső szintet, amely lejárt talaj volt.

A 2. számú kutatószelvényben – amelyet a várfal
K-i oldalán indítottunk – az említett objektum K-i falá-
nál későbbi hozzáépítés roncsolt alapozásának marad-
ványa került elő, amelynek összefüggései ugyancsak tisztá-
zandók. Mindkét kutatóárkban, illetve a szelvényben
a talaj nagymértékben bolygatott volt, különösképpen
a várfal homlokzata előtt húzódó 1. számú árokban.

A további helyreállítás során a kutatás ugyancsak
szükséges.

A Ny-i török várfal D-i végénél feltárt kora középkori-
nak tűnő, belső oldalán ívesen kialakított épületmaradvány
további kutatása feltétlenül szükséges. Egyrészt az épít-
mény rendeltetése és az alaprajz tisztázása érdekében, más-
részt korának pontosabb meghatározása céljából.

GERŐ GYŐZŐ

324. Százhalombatta, Földvár

(MRT 7. k. 27/2 sz. lh.)

(Pest megye) B, LT

2000. június 31. és augusztus 18. között folytattuk a mint-
egy 6 m vastag rétegsorral rendelkező bronzkori tell te-
lep további feltárását 20×20 m-es szelvényünkben.

Módszertanilag az objektumból továbbra is rostá-
lunk minden kihordott földmennyiséget, feltöltésből il-
letve objektumok közti felületből mintavételszerűen csu-
pán egy talicskányit (50 liter). Az iszapolásra szánt föld-
mintákat szisztematikusan, minden négyzetből valamint
minden objektumból meghatározott mennyiségben vet-
tünk fel és iszapoltunk ki.

Az iszapolás, a kerámiamosás és a számítógépes
adatkitöltés párhuzamosan haladt az ásatással. A szá-
mítógépes adatfeltöltést, az iszapolást és a feltáráson va-
ló részvételt rotáló rendszerben felosztottuk az egyete-
misták között. Így tapasztalatot nyertek a komplex ku-
tatáshoz szükséges összes gyakorlati fázisban.

A szelvény É-i oldalán a tavaly megtalált és kibon-
tott urnamezős házrészlet elbontásával kezdtük az
idényt. A házról kiderült, hogy négyszeres újraszerelése
volt. A padlója és a padló közötti részek is tele voltak
élelem és egyéb szerves maradvány lenyomatával.

A szelvény K-i oldalán a feltöltési réteget bontottuk
el, melyben több külső melléképület cölöpös szerkezeté-
nek illetve letaposott padlójának maradványát is megta-
láltuk. Több gödröt is kibontottunk, közöttük az egyik
kelta gödör ki volt tapasztva és egy fél szarvasagancs volt
a közepébe helyezve. Egy Koszider korú vatyai gödörben
pedig egy feldarabolt marha teljes vázát találtuk meg.

Az ásatáson részt vett: Berzsényi Brigitta, Horváth Tünde, Kustár Rozália, Judith Rasson, Joachim Tomasson régész; Guba Szilvia, Fekete Csanád, Kreiter Attila, Füköh Dániel, Gerhard Györgyi, Knipl István, Kiss Csaba, Horváth Antónia, Nagy Katalin, Szeverényi Vajk, Zanzler Krisztián, Nyíri Borbála, Richter Éva, Jeney Rita, Orbán Mihály, Ráduly Zoltán egyetemi hallgató.

Az ásatást meglátogatta: Kristian Kristiansen (Göteborg Univ.), Marie-Louise Sørensen, Gilian Wallace, Liliana Janik (Cambridge Univ.), Joanna Sofaer Derevenski, (Southampton Univ.)

POROSZLAI ILDIKÓ

325. Szeged, Kiskundorozsma, 26/60 (31.) sz. lelőhely (Csongrád megye) B, Sza

Az M5 autópálya nyomvonalára Csongrád megyei szakaszának feltárása során a Kiskundorozsma határába eső 26/60. (31.) lelőhelyen három szezonban folytattunk régészeti feltárást. 1998. augusztus 31. és november 30. között 5200 m²-t, 1999. április 7. és május 14. között 350 m²-t, illetve 2000. április 17. és június 16. között további 2500 m²-nyi területet tártunk föl. Az összességében tehát több mint 8000 m²-nyi kutatott területen 293 objektum került elő, melyek a késő bronzkor, illetve a szarmata kor időszakából származnak. Az objektumok többsége telepjelenség, mindössze két szarmata kori sírt találtunk.

A lelőhely sajátossága, hogy mivel területén korábban gyümölcsös, illetve szőlő volt, ezért a humusz vastagsága elérte az egy métert. Ennek következtében többnyire csak az objektumok alját sikerült rögzíteni, illetve a vastag humusból került elő a szokatlanul nagy mennyiségű leletanyag, melyet így 5×5-ös koordináta-jelzettel ellátva dokumentáltunk.

BENDE LÍVIA – LŐRINCZY GÁBOR

326. Szeged, Kiskundorozsma, Subasa, Vágóhíd, M5 autópálya 35. sz. lelőhely 26/73. (Csongrád megye) B, Sza, Kö, Ú

Az M5 autópálya előzetes régészeti feltárása keretében 2000. április 10. és június 16. között tártuk fel a fenti régészeti lelőhelyet. A kutatott terület nagysága 15 800 m². A feltárt objektumok száma: 375. A településjelenségek a bronzkor korai időszakából, a szarmata, a korai középkor és az újkorból valók. Feltártunk többek között házakat, tárolóvermeket, kemencéket, árokrendszereket, karámot, illetve egy közel 150 méter hosszú hidat.

TÓTH KATALIN – SZALONTAI CSABA

327. Szendrő, Csehi-dűlő (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, U, B, V, Sza?, Á, Kk A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárásunk során regisztráltuk az alábbi lelőhelyeket.

A 27-es főút két oldalán a dombháton, a Kis-Somoshegy északi lábától 200 m-re, közepes észlelési körülmények mellett a tárcsázott területen őskori töredékeket, sok késő középkori kerámiát és 3 db obszidiánt találtunk.

A következő lelőhely a 27-es főút két oldalán, a Szendrőhöz tartozó Csehi-pusztára vezető bekötőúttól É-ra, egy a Bódva árteréből kiemelkedő dombon található. A szántásban, illetve a tarlón jó, illetve közepes észlelés mellett nagy mennyiségű őskori kerámiát (bronzkor, vaskor), néhány császárkori(?) töredéket, vassalakot, kevés paticsot találtunk.

A Csehi-pusztai bekötőút két oldalán (Csehi-pusztadűlő 1.), a 27-es főúthoz közel, a szántásban, jó észlelés mellett őskori és Árpád-kori kerámiát, valamint viszonylag sok paticsot gyűjtöttünk. A terület nagy valószínűséggel azonos a Simán Katalin és Wolf Mária által terepbejárás során 1983-ban megtalált Szendrő, Csehi-pusztai lelőhellyel.²⁴

A Csehi-pusztai elágazástól 100 m-re északra, a 27-es főút nyugati oldalán (Csehi-pusztadűlő 2.) kitűnő észlelés mellett a mélyszántásban újkőkori és késő bronzkori kerámiát, csiszolt kőbalta töredékét, valamint paticsot gyűjtöttünk.

CZAJLIK ZOLTÁN

328. Szendrő, Fő utca 2.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

Tomka Gábor régész (MNM) kíséretében helyszíni szemlét végeztünk a városközpontban lévő ismert régészeti lelőhelyen, ahol a középkori település területén a mai város főtere helyezkedik el.

Megállapítottuk, hogy a református templom mellett álló, középkori műemlék harangtorony közvetlen szomszédságában álló református paplak (Fő u. 2.) udvarába a közelmúltban közművet vezettek be a Fő utca felől. A már visszatöltött árok friss földjében késő középkori cserepet találtunk.

PASZTERNÁK ISTVÁN

329. Szendrő, Pap-réve

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) V, Sza

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárásunk során regisztráltuk az alábbi lelőhelyet.

A Miskolc-Tornanádaska vasútvonaltól keletre, Szendrő szélső házaitól bő 1 km-re északra lévő enyhe kiemelkedésen tárcsázás után, jó észlelési körülmények mellett jártunk. A jelentős számú, a Kyjatice-kultúra kései időszakára jellemző edénytöredék mellett néhány császárkori kerámiát és nagy mennyiségű vassalakot gyűjtöttünk.

CZAJLIK ZOLTÁN

24 SIMÁN K.-WOLF M.: A Herman Ottó Múzeum ásatásai és leletmentései 1983-ban. HOMÉ 22-23(1985) 87.